

REGU § 6 Folkhälsorapport

Ärendenummer: RS 2023/131

Regionalt utvecklingsutskotts förslag till regionstyrelsen

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Folkhälsan på Gotland följs sedan många år av Region Gotland genom deltagande i den nationella folkhälsoenkäten Hälsa på Lika Villkor (HLV). I samband med att nya resultat kommer sammanställer Enheten för social välfärd en rapport, där resultaten presenteras utifrån en vald inriktning. Resultaten från HLV 2022 har sammanställts i en folkhälsorapport med syfte att beskriva ett nuläge för folkhälsan och relaterade faktorer, i befolkningen på Gotland. Ett annat syfte har varit att beskriva utvecklingen folkhälsan och bestämningsfaktorer för hälsa på Gotland, under de år pandemin pågått. Det har gjorts genom att jämföra de aktuella resultaten med HLV 2020, som genomfördes i början av det året, innan pandemin fått starkt fäste på Gotland. Viss kompletterade statistik har också använts.

Under analysprocessen har diskussioner förts med nyckelpersoner för verksamhetsförankrad uppföljning och analys, inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen, socialförvaltningen, regionstyrelseförvaltningen och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen, bland annat genom en analysworkshop. Stöd har även tagits från tidigare sammanställning av verksamheternas iakttagelser under pandemin, som redovisades vid regionstyrelsens möte 2022-05-24, RS § 155 (ärende RS 2022/28).

Resultaten från HLV 2022 visar, som vid förra mätningen att en stor andel av befolkningen upplever bra självskattad hälsa och högt psykiskt välbefinnande. Det finns dock tydliga omotiverade skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället, utifrån t.ex. kön, ålder, etnicitet, funktionsförmåga och socioekonomisk position i samhället. Vidare har ungefär var femte person i befolkningen varit utsatt för kränkande behandling. Lika stor andel upplever otrygghet respektive låg tillit till andra personer och cirka var fjärde person har lågt socialt deltagande. Ohälsosamma levnadsvanor är ytterligare ett folkhälsoproblem. Även för sociala faktorer och levnadsvanor finns obefogade skillnader mellan olika grupper i samhället.

Några förändringar avseende hälsoutfall totalt i befolkningen (bland personer 16-84 år) kan inte ses mellan HLV 2020 och 2022. Bedömningen görs dock att psykiska besvär högst troligt ökat bland barn och ungdomar under de senaste åren. Försämrade självskattad hälsa och minskad tillit till andra människor ses också, bland unga vuxna. Sannolikt har pandemin varit en bidragande orsak till dessa förändringar. Däremot finns inte statistiska belägg för ökad psykisk ohälsa i den vuxna befolkningen och antal suicid har inte ökat. Minskat socialt

deltagande i hela befolkningen och ökat stillasittande i grupper som redan innan pandemin hade störst risk för det, är andra negativa förändringar där pandemin rimligtvis spelat en roll. Däremot ses inte tydligt ökade hälsoklyftor. Motsatt mot befarat har andelen personer i befolkningen som rör sig minst 150 minuter i vecka ökat. Att folkhälsan och hälsorelaterade faktorer inte kortsiktigt påverkats än mer negativt kan bero på faktorer som t.ex. att näringslivet inte drabbades så hårt som befarat. Men det kan även påverkats av alla åtgärder som vidtagits för att motverka negativa pandemikonsekvenser. Samtidigt kan det också ta flera år innan en del effekter av pandemin blir synliga genom förändringar i befolkningens hälsa.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att den sammanställda folkhälsorapporten ger en aktuell bild av folkhälsan och relaterade faktorer, på Gotland. Den ger även en rimlig beskrivning och analys av utvecklingen under de senaste åren. Rapporten stärker redan tidigare framställda behov av insatser för god och jämlik folkhälsa och lyfter fram aktuella förändringar som också är viktiga att beakta i det fortsatta arbetet. På grund av omvärldsläget och samhällsekonomin finns också risk för att fler människor får ekonomiska svårigheter framöver vilket i sin tur ökar risken för psykisk ohälsa i befolkningen.

Precis som före pandemin, behövs även fortsättningsvis mer främjande och förebyggande insatser för att stärka hälsa, sociala faktorer och hälsosamma levnadsvanor i hela befolkningen, men mest bland personer med störst risk för ohälsa. För att kompensera för de senaste årens negativa förändringar behövs också:

- 1) än mer fokus på barn och ungas psykiska hälsa, t.ex. genom insatser för stärkt psykiskt välbefinnande,
- 2) insatser för minskat stillasittande i grupper med störst risk för det,
- 3) insatser för ökat socialt deltagande i hela befolkningen.

De mål och insatsområden som beskrivs i förslaget till *Kraftsamling för god hälsa och ett socialt hållbart Gotland* (genomförande programmet för social välfärd 2023-2027, utifrån Vårt Gotland 2040) bedöms vara relevanta för att möta de behov som framkommer i denna rapport. Det pågående arbetet med *Hälsa genom hela livet* är också av stor vikt för förbättrad hälsa och förutsättningar för god hälsa, i hela befolkningen.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Folkhälsorapport - Nuläge och förändring av hälsa, levnadsvillkor, sociala faktorer och levnadsvanor i befolkningen på Gotland under åren coronapandemin pågått

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-01

Skickas till

Samtliga nämnder

Gotlandshem

Kvalitetschefer i samtliga förvaltningar